

O Nacionalnom programu ranog otkrivanja raka dojke

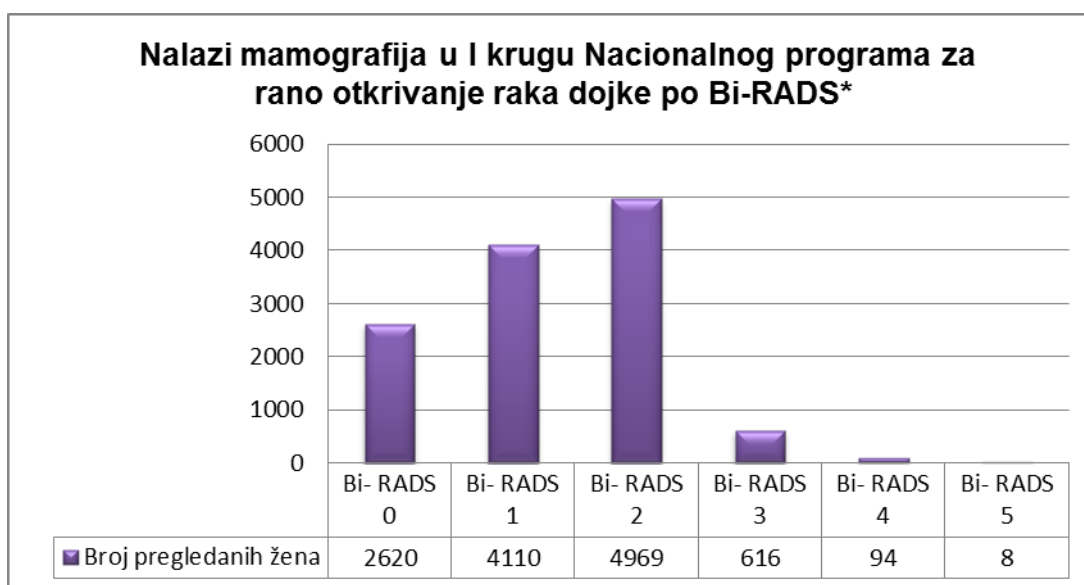
Nacionalni program ranog otkrivanja raka dojke provodi se od 2006. godine, kada je započeo i prvi krug (ciklus) pozivanja žena u dobi od 50-69 godina. Mamografsko snimanje se provodi u dvije mamografske jedinice: Opća bolnica Dr. Josip Benčević i Opća bolnica Nova Gradiška.

Rak dojke je najčešće sijelo raka u žena u svijetu. U Hrvatskoj je vodeći uzrok smrti u žena u dobi od 35 do 69 godina. Svakoj 11. ženi u Hrvatskoj prijete rak dojke. Broj oboljelih i umrlih značajno raste nakon 45. godine. Nacionalni program je osmišljen tako da svakoj ženi u dobi od 50 do 69 godina omogući sudjelovanje u programu, odnosno besplatni mamografski screening (probir) svake 2-3 godine, uz praćenja žena s pozitivnim ili sumnjivim nalazima.

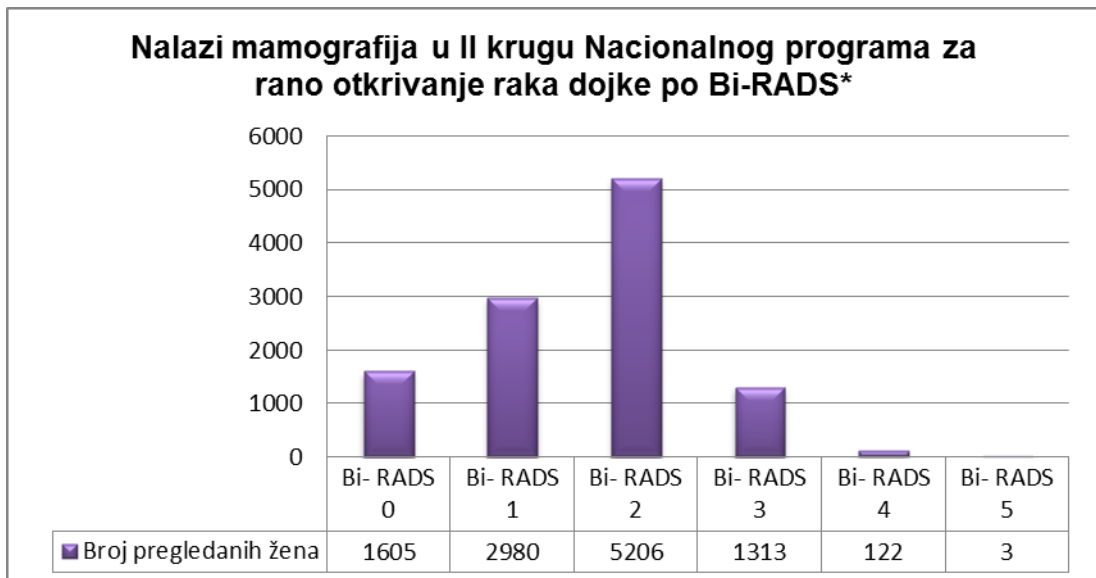
Ciljevi programa:

1. Smanjiti mortalitet za 25% za 5 godina.
2. Otkriti rak u lokaliziranom stadiju u većem postotku nego danas u odnosu na uznapredovale stadije bolesti (više od 90% bolesnica s karcinomom dojke može se izliječiti ako se dijagnoza postavi na vrijeme, u ranom stadiju).
3. Poboljšati kvalitetu života oboljelim ženama

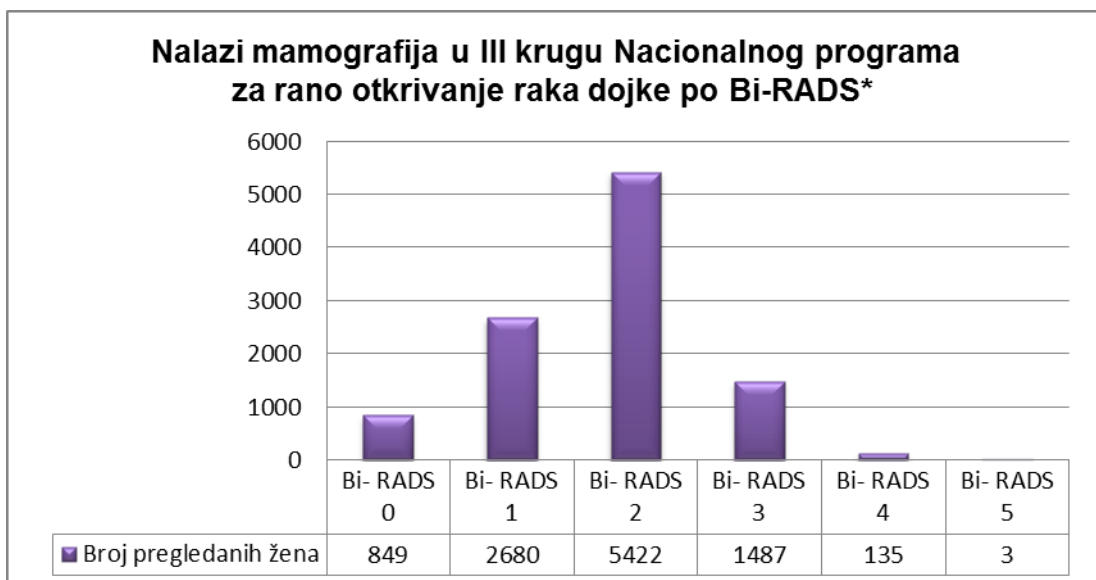
Od početka Programa do današnjih dana, obavljeno je ukupno IV. ciklusa pozivanja i trenutno smo u tijeku IV. ciklusa pozivanja žena na mamografske preglede. Četvrti ciklus je započeo u lipnju 2014. godine i predviđeno je kako će se završiti krajem 2016. godine. Važno je istaknuti kako je u prvom ciklusu pozivanja otkriven i potvrđen 71 rak dojke, dok je u drugom ciklusu otkriveno novih 44 karcinoma. U trećem ciklusu potvrđeno je 57 karcinoma, a za četvrti ciklus se i dalje zbrajaju podatci i bit će objavljeni nakon završetka ciklusa. Odaziv žena na preglede se za našu Županiju kroz cikluse mijenjao u intervalima od 54% do 60% što je i dalje ispod željenog postotka odaziva. Nalazi mamografija po pojedinim ciklusima su grafički prikazani na Slikama 1., 2. i 3.

Slika 1. Nalazi mamografija u I. krugu Nacionalnog programa

Slika 2. Nalazi mamografija u II. krugu Nacionalnog programa

Slika 3. Nalazi mamografija u III. krugu Nacionalnog programa

Od raka dojke najčešće obolijevaju žene iznad pedesete godine života, ali u najnovije vrijeme sve češće obolijevaju i mlađe žene u četrdesetim, tridesetim i dvadesetim godinama. Muškarci također mogu oboljeti od raka dojke, ali puno rjeđe nego žene. Jedan posto svih zabilježenih slučajeva raka dojke zabilježeno je kod muškog spola.

Uzrok nastanka raka dojke uglavnom je nepoznat. Mnoge epidemiološke studije pokazuju da postoji više poznatih rizičnih čimbenika koji su nedvojbeno povezani s nastankom raka dojke.

Najznačajniji rizični čimbenici koji povećavaju rizik nastanka raka dojke su:

- Dob
- Prva menstruacija prije 12-godine života
- Menopauza nakon 50-godine života
- Nerađanje ili rađanje poslije 30-godine života

- Pojavnost raka dojke i/ili raka jajnika kod bližih srodnika

- Prethodna bolest dojke

Povećan rizik za rak dojke vezan je uz određene životne navike i stil života koji se smatraju nezdravim:

- Nezdrava prehrana (visok udio masnoće u hrani)

- Pretilost

- Povećana konzumacija alkohola

- Pušenje

- Izloženost radioaktivnom zračenju

[Letak o Nacionalnom programu ranog otkrivanja raka dojke možete pogledati OVDJE.](#)

O Nacionalnom programu ranog otkrivanja raka debelog crijeva

Nacionalni program ranog otkrivanja raka debelog crijeva započeo je 2008. godine na nivou cijele države, pa tako i u našoj županiji. Smatra se da će u razvijenim zemljama od raka debelog crijeva tijekom života oboljeti približno 4,6% muškaraca i 3,2% žena. Na drugom je mjestu po učestalosti raka i kod muškaraca i kod žena. Svaka osoba starija od 50 godina nosi 5% rizika da će do 74 godine razviti rak debelog crijeva, odnosno 2,5% rizika da će umrijeti od raka debelog crijeva. Zabrinjavajući podatak je da se manje od 10% karcinoma debelog crijeva otkrije u lokaliziranom stadiju kada je i mogućnost izlječenja najveća.

Nacionalni program je osmišljen tako da svaka osoba u dobi od 50. do 74. godine života na kućnu adresu dobije testove na skriveno krvarenje u stolici „hemokult“ (screening test ili probir). Testovi se zatim šalju u Zavode za javno zdravstvo gdje se obavlja testiranje u Službi za mikrobiologiju. U slučaju pozitivnog testa na okultno krvarenje županijski koordinator (tim javnog zdravstva) dalje dogovara kolonoskopski pregled u nadležnoj ustanovi, te o terminu obavještava pacijenta pismenim putem.

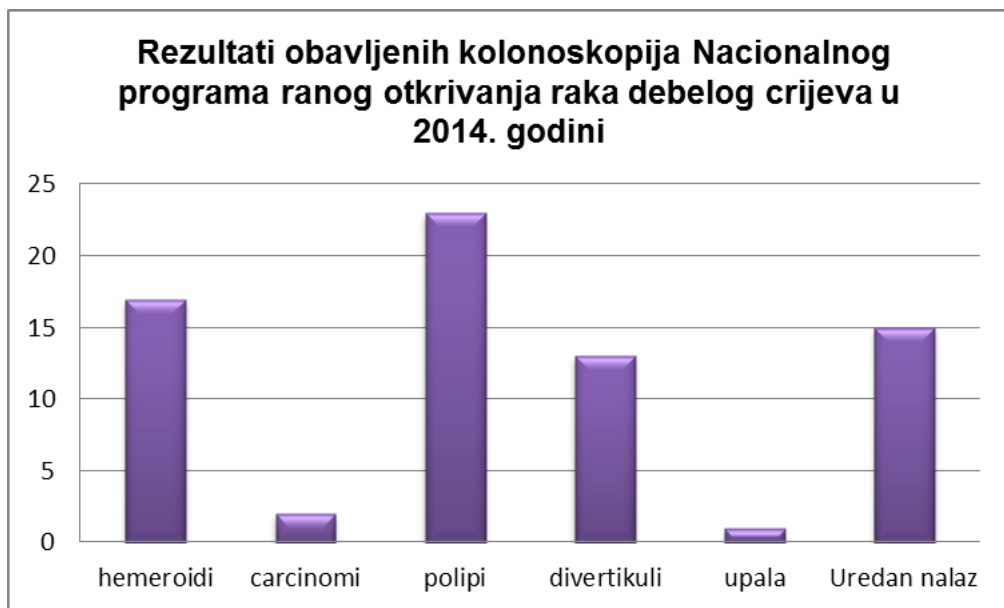
Ciljevi programa:

- 1.Smanjiti mortalitet za najmanje 15% za 5 godina.

- 2.Otkriti rak u lokaliziranom stadiju- smanjiti troškove liječenja, povećati kvalitetu života oboljelima.

- 3.Obuhvatiti najmanje 60% pozvanih na testiranje

Tijekom 2014. godine pozvano je 12.419 osoba i to slijedeća godišta: 1945., 1949., 1950., 1958., 1959., 1960. Kontinuirano je provedeno kontroliranje hemokult testova (2663) dospjelih u Zavod za javno zdravstvo, te telefonsko savjetovanje (157 poziva). Također su za sve osobe čija su godišta obuhvaćena nacionalnim programom izdvojeni prispjeli PHD nalazi, Prijave malignih neoplazmi te ONKO tip listića (294 nalaza, prijava i listića). Tijekom 2014. godine poslano je 84 poziva za kolonoskopiju. Nalazi kolonoskopija prikazani su na Slici 4. Odaziv u Program iznosi otprilike 24%, što je ispod zadanog cilja, ali je iznad prosjeka odaziva za RH.

Slika 4. Rezultati obavljenih kolonoskopija u sklopu Nacionalnog Programa

[Letak o Nacionalnom programu ranog otkrivanja raka debelog crijeva pogledajte OVDJE.](#)

O Nacionalnom programu ranog otkrivanja raka vrata maternice

Nacionalni program ranog otkrivanja raka vrata maternice

Krajem studenog 2012. godine. započela je provedba trećeg Nacionalnog programa – NP ranog otkrivanja vrata maternice. Od raka vrata maternice, godišnje u Republici Hrvatskoj umre oko sto žena, a svake je godine tristotinjak novooboljelih osoba, i na osmom je mjestu uzroka smrti od raka u žena.

Rak vrata maternice je zloćudna bolest koja se javlja kada dođe do promjena na stanicama vrata maternice i one počnu nekontrolirano rasti. Obično je potrebno mnogo godina da se promijenjene stanice razviju u rak. Srećom, stadiji koji prethode raku vrata maternice, lako se liječe, no kako ne postoje očiti znakovi bolesti, oni se mogu otkriti samo ciljanim testom (PAPA test).

Simptomi raka vrata maternice nespecifični su i rijetki. Predstadij raka vrata maternice ne pokazuje nikakve simptome, dok uznapredovale stadije najčešće prati nepravilno krvarenje, krvarenje između dva menstrualna ciklusa, krvarenje nakon spolnog odnosa, neuobičajen iscjedak i bolovi u donjem dijelu trbuha. Dijagnoza bolesti se postavlja na temelju ginekološkog pregleda-PAPA testa, kolposkopije i biopsije.

Rak vrata maternice uzrokovan je infekcijom humanim papilomavirusom (HPV) koji se najčešće prenosi spolnim putem. Smatra se da će relativno velik broj odraslih u određenom životnom razdoblju biti i inficiran HPV-om koji će spontano nestati, bez ikakvih problema. Kod određenog broja žena to se neće dogoditi te je u njih povećan rizik za razvoj raka vrata maternice. Ipak, potrebno je mnogo godina da se promijenjene stanice vrata maternice koje se mogu lako i uspješno liječiti.

Programom ranog otkrivanja raka vrata maternice obuhvaćene su žene u dobi između 25 i 64 godine, koje će na kućnu adresu dobiti poziv na Papa test. Prvi dio pozivanja odnosio se na žene koje su najstarijih godišta i nisu bile na Papa testu više od tri godine, dok su se postepeno kroz naredne godine i sva ostala godišta žena uključila u Program. U travnju 2016. godine završio je prvi krug pozivanja žena na ginekološki pregled i testiranje.

Zavod za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije šalje na kućne adrese ženama pozive sa promidžbenim materijalom te kontakt telefonom nadležnog ginekologa s kojim će dogovoriti termin PAPA testa.

Ciljevi programa:

1. obuhvatiti 85% ciljne populacije tijekom tri godine od početka programa,
2. smanjiti invazivni rak vrata maternice za 60% u dobnoj skupini između 25 i 64 godine
3. smanjiti mortalitet od invazivnog raka vrata maternice za 80% u 13 godina od početka programa.

[Letak o Nacionalnom programu ranog otkrivanja raka vrata maternice pogledajte OVDJE.](#)

Odazovite se na preventivne preglede, budite odgovorni prema svojem zdravlju!